

Horace Rumbold (1869-1941)

Sir Horace George Montagu Rumbold altmış yılı aşkın bir süre Kahire, Tahran, Viyana, Münih ve İstanbul gibi dünyanın farklı bölgelerinde diplomatik hizmetlerde bulunmuş Britanyalı bir büyükelçidir. Baronet unvanı taşıyan Rumbold ailesi üç yüz yılı aşkın bir süre İngiliz Dışişleri Bakanlığı'nda etkili isimlerden oluşmuştur. Bu nedenle Horace'un diplomat olmasında aile geleneği etkili olmuş ve genç yaşlarından itibaren bu amaçla yetiştirilmiştir. Kendisiyle aynı adı taşıyan babasının görevi nedeniyle buldukları Rusya'nın St. Petersburg şehrinde 5 Şubat 1869 tarihinde dünyaya gelmiştir. Horace önce Aldin House daha sonra ise İngiltere'nin seçkin ve tanınmış okullarından Eton Koleji'nde eğitim görmüştür.

Diplomatik kariyerine 20 yaşında babasının görevli olduğu Hollanda'nın Hague şehrinde fahri ataşe olarak başlayan Horace, 1891 yılında Londra'da Dışişleri Bakanlığı'nda çalışmaya başlamıştır. Bir yıl sonra Kahire'ye İngiliz Temsilcisi ve Başkonsolosu olarak atanmıştır. Burada 1895'e kadar Sör Evelyn Baring, bilinen unvanıyla Lord Cromer ile çalışarak kazandığı tecrübesi onu yalnızca Şark Meselesi (Doğu Sorunu) hakkında bilgilendirmemiş aynı zamanda gelecek kariyerine de katkıda bulunmuştur. Baring'in bu etkisini İkinci Dünya Savaşı sırasında kaleme aldığı anılarında; *"Lord Cromer'in Kahire'deki ekibinde dokuz buçuk yıl görev yapmıştım ve bu sayede onun çalışma yöntemlerini ve işlerin genel bakış açısını gözlemlene fırsatına sahip oldum. Kariyerimin ilerleyen aşamalarında bu benim için çok değerliydi."* şeklinde dile getirmiştir. Mısır'dan Tahran ve Viyana'ya geçen Rumbold, Kahire'ye geri dönmüş, burada diplomat Sir Edmund Douglas Veitch Fane'in kızı Ethelred Constantia 1905 yılında evlenerek bir kız çocuğu sahibi olmuştur.

Madrid ve Münih'te kısa bir süre görev yaptıktan sonra Mayıs 1909'da Japonya'da dört yıl sürecek diplomatik görevine başlamıştır. 1913 yılında Berlin'e taşınarak dönemin büyükelçisi Sir Edward Goschen'e danışmanlık görevini üstlenmiştir. Sir Rumbold, Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasından önceki on günlük süreçte müzakereleri yürütmüş fakat savaşın başlamasıyla 5 Ağustos 1914'te büyükelçiyle birlikte Berlin'den ayrılmıştır. Rumbold'un diplomasi anlayışında Almanya'nın emperyalist çıkarları karşısında Britanya İmparatorluğu'nun askeri ve ekonomik gücüne tam güven yaklaşımı bulunmaktadır. Kariyerinin sonraki yıllarında da bu anlayışını stratejik olarak da olumlu olarak değerlendirmiştir.

1916 yılında İsviçre'nin başkenti Bern'e büyükelçi olarak atanmış, yine bu dönemde savaş esirleri konusunda girişimlerde bulunmuştur. Sir Rumbold'ın girişimleriyle Osmanlı İmparatorluğu ile temaslarda bulunulmuştur. Hanedanının devamı karşılığında Orta Doğu ve Akdeniz'de birçok bölgede İngiliz himayesini öngören mütareke antlaşması Bogos Nubar Paşa'nın temsilcisi vasıtasıyla Sultan Vahdettin'e sunulmuştur. Savaşın sona ermesiyle bir süre Varşova'ya Britanya'nın ilk elçisi olarak atanarak diplomatik hizmetlerde bulunsa da dönemin Dışişleri Bakanı Lord Curzon'un tarafından İngiltere'nin Fransa karşısında dezavantajlı olduğu görüşünün etkisiyle, Türkiye ile ilişkilerin normalleştirilmesi adına 7 Kasım 1920'de İstanbul'a Yüksek Komiser olarak atanmıştır. Milli Mücadele döneminde İngiliz İmparatorluğu'nun çıkarları doğrultusunda uygulanması planlanan talimatnamelerle 17 Kasım 1920'de İstanbul'a gelen Rumbold, Sevr antlaşması ve bölgedeki geçerli durum ile ilgili genel izlenimini; *Antlaşma'nın tadilinden kaçınılamazsa, kanaatimce, Bağlaşıklann amaçları şunlar olmalıdır: 1. Anadolu'nun yatıştınlmasını hızlandırmak; 2. Doğu'nun ve özellikle Türk Ulusalçılannın gözünde Bağlaşıklann, durumdan en az zararla sıyrılmasına yardımcı olmak; ve 3. gayri-Müslim azınlıkların gelecekteki gönencini sağlayacak bir çözüm bulmak... Bu arada, Türk yönetimi üzerindeki deneti, olağan olduğu kadar sürdürmeliyiz. Ulusalçılannın (Kemalistlerin) hoşlanacağı bir antlaşma*

yapma görüşünün ne kadar tiksindirici duygular yarattığını anlıyorum. ifadeleriyle ortaya koymuştur.

Sir Rumbold görevi süresince Sultan Vahdettin ve Ankara Hükümeti arasında bir uzlaşma hedefinde olmasına rağmen isyancı olarak tanımladığı Mustafa Kemal Paşa önderliğindeki milliyetçilerin, Osmanlı yönetiminin olduğu gibi, İngiliz otoritesini egemen güç olarak tanımasını istiyordu. Sultan Vahdettin ile defalarca görüşmüş, İngiltere'nin milliyetçilerin lideri Mustafa Kemal Paşa ile müzakere etmesi planını Yunanlılar karşısında Türk zaferi kesinleşene kadar desteklememiştir. Londra'ya gönderdiği rapor, telgraf ve yazışmalarında ise Ankara Hükümeti'ne karşı önyargılı bir tutum sergilediği görülmüştür. Bu durum; *Türkler, ancak tek bir şeyde iyidirler, o da savaşmaktır. O açıdan şimdi kaçındığımız bela, ancak ertelenmiş belâdır, çünkü Türk, Avrupa'ya dönünce, iki veya üç yıl zarfında yeni bir Balkan savaşı başlatabilir. Batı Trakya'yı ele geçirmeye çalışmakla işe başlayacaktır.* şeklinde ortaya konulmuştur.

Sir Horace Rumbold bu düşünce iklimiyle Lord Curzon'dan sonra ikinci İngiliz delegesi olarak Lozan Konferansı'na katılmıştır. 24 Temmuz 1923 tarihinde Türklerin diplomatik zaferinin ardından [Lozan Barış Antlaşması](#)'nı İngiliz Hükümeti adına İstanbul'da Yüksek Komiser sıfatıyla imzalamış ve Londra'ya dönmüştür.

1924'te dört yıl süreyle Büyükelçi olarak Madrid'e atanan Sir Rumbold, Hitler'in iktidara geldiği kritik yıllarda Berlin'de görev yapmıştır. Birinci Dünya Savaşı öncesinde Alman siyaseti hakkında deneyimli olan Rumbold, Adolf Hitler ve Nasyonal Sosyalizmin yükselişini Avrupa'nın geleceği için sakıncalı bulmuştur. 30 Ekim 1930 tarihinde Nazilerin Yahudilerin vatandaşlıktan çıkarılmasını istediği ve partinin geleceği ile ilgili olarak; *Nasyonal Sosyalistlerin büyük ölçüde zafere taşıyan şey, ulusal ruhun yeniden canlanması ve Almanya'nın yeniden doğuş umuduydu. Şu anda tahminde bulunmak için kesinlikle çok erken. Fakat açık olan tek şey, Nasyonal Sosyalist Parti'nin mevcut haliyle bir arada kalmayı başarsa da, dağılsa da, Almanya'da milliyetçiliğin canlanışının kalıcı olduğudur. Daha önceki yazılarımda da belirttiğim gibi, milliyetçiliğin bu canlanışı hiçbir Alman Hükümeti tarafından göz ardı edilemez ve bu, Almanya'nın gelecekte daha ileri bir dış politika izlemesiyle sonuçlanacaktır.* şeklinde bir öngöründe bulunmuştur.

1933 yılında Hitler Hükümeti'nin uluslararası ilişkilerin barışına ve geleceğine ilişkin bir tehdit oluşturacağı tezini savunarak, izlenimleri doğrultusunda Alman politikalarını yönlendiren kişilerin normal olmadığını ileri sürmüştür. Özellikle 26 Nisan 1933'te gönderdiği raporunda Hitler'in bir "şovenist" olduğunu, saldırganlık ve nefret duygularıyla genç bireylere en üst düzeyde eğitim vererek ordusunu oluşturduğunu ve Almanya'nın ihtiyacı olan tek şeyin toprak artışı olduğunu dile getirmiştir.

Sir Horace Rumbold Haziran 1933'te yaşı nedeniyle diplomatik hizmetlerinden emekli olmuş fakat son olarak Filistin Peel Komisyonu'nda danışmanlık görevini üstlenmiştir. 24 Mayıs 1941'de 72 yaşında Tisbury, Wiltshire'daki evinde vefat etmiştir. Ölümünden sonra 1944 yılında yayımlanan *Berlin'de Savaş Krizleri: Temmuz-Ağustos 1914* (The War Crisis in Berlin: July to August 1914) adlı bir eseri de bulunmaktadır.

Fahriye Begüm YILDIZELİ

KAYNAKÇA

"This Sir, is what the Nazis believe in - Horace Rumbold", 20 Mart 2018, son erişim tarihi: 25.12.2023.

<https://www.politicsweb.co.za/documents/this-sir-is-what-the-nazis-believe-in-horace-rumb>

AKŞİN, Sina, **İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele**, I ve II, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1998.

ANDERSON, Matthew Smith, **Doğu Sorunu, Uluslararası İlişkiler Üzerine Bir İnceleme, (1774-1923)**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2001.

BARNETT, Correlli, **The Collapse of British Power**, Pan Macmillan, London 2002.

CRISS, Nur Bilge; "Müttefik İşgali Altındaki İstanbul'dan Bir Kesit: 1918-1920 Yıllarında İngiliz Fransız Rekabeti ve İdari Sorunlar", **OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, I, 1990.

ÇETİN, İsmigül, "Milli Mücadele Döneminde İngiliz Yüksek Komiserliği'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Eylül 2013.

ÇULFALI, Mustafa; "Çanakkale Krizi ve Lloyd George'un İktidardan Düşmesi", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, 45, Kasım 1999.

ÇULFALI, Mustafa, "Lozan Konferansı ve Antlaşması Üzerine İngiliz Parlamentosunda yapılan Tartışmalar", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt 16, Sayı:47, 2000, SS. 561-601.

DOCKRILL, Michael, "Britain and the Lausanne Conference, 1922-23", **The Turkish Yearbook**, XX., 1993.

EVANS, Stephen F., **The Slow Rapprochement Britain and Turkey in the Age of Kemal Atatürk, 1919-38**, The Eothen Press, Beverley 1982.

GILBERT, Martin, **Sir Horace Rumbold Portrait of a Diplomat (1869-1941)**, Heinemann, London 1973.

GRAVES, Philip, **İngilizler ve Türkler Osmanlı'dan Günümüze Türk- İngiliz İlişkileri (1789-1939)**, 21.yy Yayınları, Ankara 1999.

JEFFREY, Keith- Allan, Sharp, "Lord Curzon And The Use Of Secret Intelligence At The Lausanne Conference: 1922-1923", **The Turkish Yearbook**, Vol. 23, 1993.

KARACAN, Ali Naci, **Lozan Konferansı ve İsmet Paşa**, İstanbul: Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, 2. Basım, İstanbul 2010.

KÜRKÇÜOĞLU, Ömer, **Türk-İngiliz İlişkileri (1919-1926)**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1978.

MACFIE, Alexandr L., "The British Regarding the Future of Constantinople, November 1918- January 1920", **The History Journal**, XVIII/2, 1975.

MACFIE, Alexandr, L., **Osmanlı'nın Son Yılları 1908-1923**, Kitap Yayınevi, İstanbul 2003.

OTTE, Thomas, "Rumbold, Sir Horace George Montagu, Ninth Baronet (1869-1941), diplomatist", **Oxford Dictionary of National Biography (online ed.)**. Oxford University Press, Oxford 2004.

RUMBOLD, Horace, **The War Crisis in Berlin: July to August 1914**, Ground Zero Books Ltd., London 1944.

ŞAHİN, İsmail-Müezzinoğlu E., (eds.), **Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası-II**, Kayış, Yasin, “Lozan Antlaşması’nın Karikatürlere Yansıması”, İdeal Kültür Yayıncılık, 2018, ss. 391- 436.

SHAW, Stanford J., **Ottoman Empire in World War I**, Vol 1, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara 2006.

ŞİMŞİR, Bilal N., **İngiliz Belgeleriyle Sakarya’dan İzmir’e**, Bilgi Yayınevi, Ankara 2021.

SOCHI, Naraoka and ASONUMA, Haruna, “Sir Horace Rumbold and Japan (1909-1913)”. **STICERD International Studies**, 586, 2016, ss.1-63.

SÖNMEZOĞLU, Faruk, **İki Savaş Sırası ve Arasında Türk Dış Politikası (1914-1945)**, Der Yayınları, İstanbul 2015.

SONYEL, Selahi R., “İngiliz Yüksek Komiseri Sir Horace Rumbold’un Türk Ulusal Akımına Karşı Tutumu 1920-1923”, **Belleken**, LVIII/221, Nisan 1994, ss.159-184.

SONYEL, Selahi R., **Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika I**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1973.

TUNCER, Hüner, **Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı İmparatorluğu’nun Sonu**, Tarihçi Kitabevi, İstanbul 2016.

WOODS, H Charles., “Lord Curzon and Lausanne”. **Fortnightly Review**, May 1865-June 1934; London, Vol. 113, Iss. 675, March 1923, ss. 491-502.

EKLER:

Sir Horace Rumbold’un da bulunduğu Lozan delegelerinin antlaşmayı imzala anına ait bir fotoğraf, son erişim tarihi : 02.02.2024

Lozan Konferansı’nda İngiltere’nin ikinci delegesi olarak Sir Horace Rumbold’un imzasının da bulunduğu karikatür, “Derse And Kelèn’s Caricature of The Signing”, son erişim tarihi: 02.02.2024.

<https://thelausanneproject.com/history-lausanne-treaty/>

09/09/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/horace-rumbold-1869-1941/?pdf=6932> adresinden erişilmiştir